

ab aliis demum
tanquam
membrum divi-
sionis distin-
ctum propo-
nitur;

Aliis denique, quia scientia conditionerum partim convenit cum necessaria et simplici intelligentia, partim cum libera et intuitiva seu visionis (1), placuit illam denotare nomine scientiæ mediæ, sub quo illam explicarunt, propugnaruntque Molina (2), Fonseca (3), Suarez (4), Lessius (5), Albertinus (6), Ruiz de Montoya (7) alique. Et eandem appellationem, ut congruentem, approbat Vazquez (8), licet magis approbat illam simplicis intelligentiæ. Et hæc deinde appellatio scientiæ mediæ ad designandam scientiam contingentium conditionate futurorum independenter ab omni actuali decreto Dei prævaluit, et communis evasit apud omnes nostros, et apud adversarios doctrinæ illius, qui proinde et nomen et rem nomine significatam impugnant, nempe scientiam conditionerum in se ipsis.

concluditur
congrue
vocari mediæ
hujusmodi
scientiam condi-
tionate
futurorum.

Nos, qui a controversiis de nomine abhorremus, quamquam rem potissimum propugnamus, credimus tamen convenientissimam etiam appellationem scientiæ mediæ propter rationes jam factas. Namque scientia conditionalis, si rite consideretur, media est inter necessariam et liberam, tamquam aliquid participans de utraque, et ideo quatenus convenit cum libera et visionis, discrepat a necessaria et simplici intelligentiæ, ac vicissim. Quamobrem licet possit omnis scientia revocari ad aliquid ex membris bipartite illius divisionis communiter apud omnes receptæ; nihilominus si quis scientiam visionis restringat ad cognitionem eorum, quæ aliquando existent, et ad scientiam simplicis intelligentiæ referat cognitionem objectorum omnium, quæ remanebunt in statu possibilitatis, certum est, quod talis scientia simplicis intelligentiæ duo genera objectorum complectitur, eorum,

(1) Vide supra num. 11, pag. 44.

(2) In 1.sm p., quæst. 14, art. 13, disp. 17, *Triplitem scientiam*, etc., et disp. 18, membr. 1, paragr. *Hæc omnia licet*; et membr. 2, *Auctores præterea*.

(3) *Metaphys.*, lib. 6, cap. 2, quæst. 4, sect. 8, vers. fin., *Ex quibus colligitur*...

(4) *Opusc. de scient. futur.*, lib. 2, cap. 3, num. 4-5.

(5) *Apolog. pro efficac. grat.*, cap. 19.

(6) *Loc. nuper cit.*

(7) *Disp. 76*, sect. 3.

(8) *Loc. cit.*, disp. 67, cap. 4, num. 27.

quæ et sunt pure possibilis, et considerantur etiam secundum meram possibilitatem, et eorum, quæ licet sint pure possibilis, quia nunquam erunt absolute in se ipsis, tamen considerantur secundum existentiam, quam haberent, data aliqua hypothesi. Objecta vero possibilis secundum hanc duplicem considerationem adhuc sunt diversa, ut scientia illorum jure merito subdividi posset in scientiam pure possibilium et conditionate existentium. Et e converso si quis ad scientiam liberam et visionis revocaret omnem cognitionem contemplantem existentias contingentes, scientiam necessariam et simplicis intelligentiæ restringens ad representationem necessariarum veritatum puræ possibilitatis; ille profecto sub tali scientia visionis complecteretur duo genera objectorum diversa, contingentium nempe vel absolute vel solum conditionate futurorum, ac proinde ratione talis distinctionis haud inepte subdividere posset illam scientiam liberam ac visionis. Et ad vitandas hujusmodi subdivisiones in aliquo ex membris bipartite divisionis, simulque distinguenda omnia objecta aliquo modo diversa, quæ terminant divinam cognitionem; recte inseritur inter scientiam necessariam ac liberam, simplicis intelligentiæ ac visionis, alia scientia media, quæ nempe contemplatur in se ipsis futura conditionata.

ARTICULUS IV

Solvuntur difficultates adversus præcedentem doctrinam.

105. *Objic. 1.º* Conditionalis de futuro contingente antecedenter ad decretum divinæ voluntatis non est determinata ad veritatem ratione sui, neque ex natura subjecti, nec propter determinationem aliarum causarum vel adjunctorum. Ergo nullo modo est determinata ad veritatem, et consequenter non est scibilis. Antecedens patet, quia nihil est ratione sui determinatum ad existentiam nisi solus Deus, ideoque nihil de creaturis affirmari potest, quod ratione sui vel ex natura subjecti sit determinatum, ut sit verum. Rursus cæteræ causæ et adjuncta concurrentia ad liberam operationem ante decretum divinæ voluntatis prædeterminantis

sunt indifferentia ad inferendam vel non inferendam operationem.

Confirmatur 1.º Quia in illo priori signo, in quo nondum intelligitur decretum divinum, nulla potest intelligi potentia exercendi actionem in causa secunda, utpote quæ dependet essentialiter a causalitate causæ primæ, quæ vicissim præsupponit decretum voluntatis divinæ. **Confirmatur 2.º** Quia quæ nunquam erunt, nequeunt habere veritatem determinatam. Sed conditionaliter futura nunquam erunt, sed tantum essent, si poneretur certa conditio. Major probatur. Nam quæ nunquam erunt, non habebunt entitatem et determinationem in se ipsis; neque etiam in causis, quia supponuntur liberæ. Ergo... Ita fere Didacus Alvarez, Navarrete et Curiel apud Ruiz de Montoya (1).

Respondeo, dist. antec. quoad primam partem, *concessis* aliis duabus. Propositio conditionalis de futuro antecederet ad decretum divinæ voluntatis non est determinata ad veritatem ratione sui, si sermo sit de decreto prædeterminante aut etiam de alio quovis decreto absolute existente, *neg.*; si sermo sit de decreto pure conditionato respiciente consentaneum concursum divinum, sine quo, etiam posita conditione, non potest sequi conditionatum ex operatione causæ creatæ, *conc.*

Et *nego* conseq. Itaque licet futuritio contingentium absolute futurorum præsupponat æternum decretum Dei dandi ea omnia, sine quibus illa nequeunt existere; at futuritio conditionata non requirit ullum decretum actu in Deo existens pro illo signo. Nam evidens est, quod ad hoc ut habeat conditionatam futuritionem objectum hujus assertionis: *Si Petrus vocaretur tali auxilio, converteretur*, non requiri absolutum decretum concurrenti cum Petro ad conversionem, sed sufficere conditionatum, quod hoc modo exprimitur: *Si Petrus vocaretur tali auxilio, haberetque paratum sibi concursum divinum consentaneum, converteretur* (2).

Ad 1.^{am} confirmationem eadem esto responsio.

(1) Ruiz de Montoya, op. cit., disp. 68, sect. 8, num. 1-2. Cfr. disp. 71, sect. 6, num. 1.

(2) Vide Suarez, *Proleg.* 2, tract. de gratia, cap. 9, num. 3-4.

Ad 2.^{am} *dist.* antec. Quæ nunquam erunt, sive absolute sive conditionate, nequeunt habere veritatem determinatam, *conc.*; quæ nunquam erunt absolute, erunt tamen, vel essent conditionate, *nego*. Et probationem simili modo explico, quia hujusmodi futura re vera haberent, data conditione, entitatem determinatam in se ipsis, et hæc entitas fundat veritatem et cognoscibilitatem eorum respectu luminis intellectuales infiniti, quale est divinum, ut patet ex dictis (1).

Instabis. «Ita se habet decretum Dei absolutum in ordine ad futurum absolute, sicut decretum conditionatum in ordine ad futurum conditionate. Sed implicat, quod aliquid sit futurum absolute, nisi præcedat decretum Dei absolutum, decernentis, quod illud fiat. Ergo implicat etiam, quod sit aliquid futurum conditionatum, nisi præcedat decretum Dei, statuentis, ut futurum illud fiat, si adimpleatur conditio». Ergo ante hujusmodi decretum non est scibile, v. g. Petrum esse censurum in hypothesi, quod accipiat tale vel tale auxilium (2).

Respondeo, dist. Major. Ita se habet decretum Dei absolutum ad futurum absolutum, sicut decretum conditionatum actu existens, seu decretum objective tantum conditionatum, *nego*; sicut decretum conditionatum actu non existens, seu decretum tum subjective tum objective conditionatum, *conc.*

Minor transeat, quamvis falsa sit in sensu adversarium; ut enim aliquid sit absolute futurum, non requiritur decretum divinum prædeterminativum neque prædefinitivum, saltem respectu omnium actionum etiam pravarum, sed sufficit decretum concurrenti ac præbendi quæcumque prærequiruntur ad operationem causæ creatæ.

Tum *nego* conseq. Et ratio disparitatis est hæc: ut aliquid sit absolute futurum, requiritur, ut Deus concurret, ad concurrentem vero applicatur divina omnipotentia per æternum decretum; ideoque nihil potest unquam existere in rerum natura, quin præsupponatur ab æterno aliquid decretum Dei circa illud. At vero conditionate futurum non erit,

(1) Cfr. Ruiz de Montoya, loc. cit., disp. 68, sect. 8, num. 3 seqq. Cfr. disp. 71, sect. 6, num. 2 seqq.

(2) Apud Ruiz de Montoya, disp. 71, sect. 6, num. 5.

saltem pro eo signo, in quo ut pure conditionatum consideratur, sed *esset*. Ad hoc autem ut aliquid *esset* sub aliqua hypothesi, non est necesse, ut actu *sibi* ab eterno decretum, sed ut *esset* pro ea hypothesi, seu sufficit decretum conditionatum tum objective tum subjective (1).

Objic. 2.º Ad perfectionem divini intellectus pertinet omnia scire quaecumque voluntas creata in quibusvis casibus eligeret. Ergo similiter ad perfectionem divinæ voluntatis spectat actu decernere, quidquid voluntas creata eligeret in quibuscumque circumstantiis.

Respond., *neg.* conseq. Ad perfectionem enim intellectus divini spectat intelligere omne scibile; non autem spectat ad perfectionem divinæ voluntatis actu velle, quidquid potest esse objectum voluntatis; secus volitio Dei non foret libera, cum non posset abesse a Deo, ne deesset illi aliqua perfectio propria (2).

Instabis 1.º Perfectio divinæ voluntatis est actu velle posito decreto ea, quæ futura sunt absolute. Ergo etiam perfectio ejusdem voluntatis erit actu velle conditionate futura, decernendo absolute, ut ea forent, si poneretur certa conditio. Respond., *neg.* iterum conseq. Et ratio est, quia decretum hujusmodi absolutum subjective et objective conditionatum est prorsus inutile, cum necessarium non sit sive ad cognitionem futurorum conditionatorum, sive ad eorumdem futuritionem, ut jam probavimus.

Instabis 2.º Viri prudentes quandoque laudabiliter eliciunt actu volitiones de objectis conditionatis, ut si quis v. g. ita proponat in corde suo: *Etiamsi mihi tyrannus acerbissimos cruciatus mortemque minaretur, fidem catholicam nollem abnegare.*

Respondeo quæstionem non esse, utrum dari possint actu necne aliqua decreta conditionata in Deo, sed utrum dentur decreta conditionata circa ipsum consequens enuntiationis conditionatæ, quod consequens libere contingeret per exercitium creatæ libertatis (3). Itaque hoc tantum negamus,

(1) Cfr. Ruiz de Montoya, loc. cit. num. 6 seqq.; Suarez, *Proleg.* 2. tract. de grat., cap. 6, num. 16.

(2) Cfr. Ruiz de Montoya, disp. 71, sect. 11, num. 2.

(3) Cfr. Suarez, *Proleg.* 2, tract. de gratis, cap. 8, num. 8 seqq.

inesse in Deo hujusmodi decreta, nam de illis solis est præsens controversia. Et sic *negatur* consequens et paritas propositæ objectionis. Hujusmodi enim decreta conditionalia, de quibus antecedens agit, virtute includuntur in decretis aut propositis generalioribus, quæ utilissima sunt, ac possunt etiam esse necessaria, ut illud propositum appetendi mortem pro fide continetur in proposito amandi Deum super omnia, et implendi omnia ejus præcepta. Hujusmodi decreta conditionata virtualiter inclusa in aliquo generali decreto, quod actu absolute detur, vocat Ruiz de Montoya decreta mixte conditionata (1), docetque plurima posse esse in Deo, «quoniam recta ratio providentiæ postulat a Deo decerni plurima generaliter, quorum generalitas quidditative claudit admixtum conditionale decretum circa particularia. Quemadmodum generale decretum conferedi gloriam cuiusque perseveranti in gratia, claudit admixtum conditionale decretum conferendi gloriam Judæ, si perseveraret in gratia» (2), ut patet ex multis locis Scripturæ (3), ac nominatim ex testimonio S. Pauli, quo docente, *Deus vult omnes homines salvos fieri* (4). «Subintelligitur enim, si a Deo excitati et adjuti consentire voluerint, ut exponunt Hieronymus, Ambrosius, Cyrillus Alexandrinus, Athanasius et alii» (5). Hujusmodi decreta mixte conditionata possunt esse medium infallibiliter cognoscendi futura non solum pro Deo, sed etiam pro hominibus. Quis enim dubitat, posito in Deo decreto efficaci generali salvos facendi omnes in gratia perseverantes, posse me cognoscere, quod, si Judas perseverasset in gratia, salvus fieret? Hujusmodi enim futura, quæ subaudiunt in Deo existens actu decretum mixte conditionatum, colliguntur ex eo per illationis necessitatem (6). At decreta, quæ nobis adversarii obtrudunt, respicientia futura conditionata, quæ in præsentem controversiam adducuntur, non continentur virtualiter in alio generali atque

(1) Disp. 71, sect. 7.

(2) Ruiz, *ibid.*, num. 4.

(3) Vide apud Ruiz, *ibid.*, num. 6-9-10-11.

(4) *Timoth.* cap. 2, vers.

(5) Ruiz, *ibid.*, num. 7.

(6) Vide Ruiz, *ibid.*, sect. 8.

efficaci decreto, et vocantur a Ruiz mere conditionata; eaque tamquam otiosa nec Deo necessaria negari debent (1).

Objic. 3.º Si Deus sciat independentem a suo decreto lapsum Adami fore, posita tentatione, daretur aliqua veritas creata sine voluntate Dei. Atqui hoc absurdum est. Ergo..... Major patet. Nam quod Deus videt independentem a decreto suo futurum esse, illud profecto ante decretum Dei futurum erit. Minor etiam patet. Quia tunc Deus, posita hypothesi, v. gr. tentatione Adami, non posset impedire effectum, videlicet peccatum, atque adeo Deus non posset impedire id ipsum, quod Adamus aut quævis alia creatura libera posset impedire. Quis autem non videat id esse contra dominium et omnipotentiam Dei?

Respondeo, *dist.* Major. Si Deus ante decretum videat, peccatum Adami fore ante vel independentem a decreto suo, *conc.* Si sciat quidem ante decretum, non tamen sciat peccatum fore ante, sed post decretum permissivum Dei, *nego.*

Distinguo etiam Minor. Repugnat, ut sit veritas creata, quæ non supponat decretum Dei actuale vel conditionatum, *conc.*; actuale, *subdist.*; si sermo sit de veritate contingentium absolute futurorum, *conc.*; si de veritate conditionate futurorum, *nego.* Et *nego* consequ. Aliud nempe est scire independentem a decreto, Adamum peccaturum esse, et aliud est scire, Adamum peccaturum esse independentem ab omni decreto Dei. Primum asserimus nos, secundum negamus. Aliud est etiam, quod peccatum Adami *esset* independentem a decreto, quod jam *nunc* detur in Deo, et aliud, quod peccatum illud *esset* independentem a decreto, quod *tunc* daretur: primum existimamus esse verum, alterum falsum, ut non semel observatum est.

Majoris probationem simili modo *distinguo*: quod Deus videt futurum esse independentem a decreto, independentem a decreto erit, *conc.*; quod Deus independentem a decreto videt futurum esse, erit independentem ab eodem, *nego.* Et ad Minorem respondeo non esse absurdum, quod Deus, posito voluisse creatam voluntantem remanere liberam et dominam sui

(1) Vide Ruiz, disp. 71, sect. 11, num. 5. Cfr. *ibid.*, sect. 9 per totam. Videatur hac de re Suarez, fuse disputans in *Proleg.* 2 tract. de *Grat.*, cap. 8.

actus in aliquo casu ac in determinatis adjunctis talis auxilii talisque tentationis, non possit impedire peccatum, quod ipsa creata voluntas posset impedire: dominium enim ac libertas voluntatis creatæ postulat, ut sibi relinquatur determinatio sui actus. Neque vero id derogat aut dominio aut omnipotentiae divinæ. Si enim, Deus quamvis *posset* multis modis efficere, ut voluntas creata non peccet, etiam supposita gravissima tentatione, v. g. negando concursum ad consensum, vel necessitando ad oppositum, sublata libertate, etc., non *vult* adhibere illos modos, per quos impediret peccatum, sed vult permittere illud, sinendo voluntatem creatam se determinare; non exiit se dominio vel omnipotentia sua, sed non *vult uti* absoluta potestate ac dominio suo. Sicut e converso Deus in sententia adversariorum, dum prædeterminat voluntatem, non potest impedire hic et nunc actum illius; nec tamen propterea dicitur se exuisse dominio suo vel omnipotentia (1).

Objic. 4.º Admissa scientia media seu scientia conditionatorum in se ipsis, dicendum est præscientiam divinam pendere ab existentia conditionata futurorum. Atqui pendere ab hujusmodi existentia absurdissimum est et imperfectissimum, non solum respectu Dei, sed etiam respectu cujuslibet intellectus creati; nihil enim pendere potest ab ea re, quæ nunquam *erit*, sed *foret* sub aliqua conditione. Ergo.....

Respondeo, *dist.* Major. Dependet dependentia propria, importante ordinem effectus ad causam, sive conditionem aut dispositionem, a qua recipit *esse* in aliquo genere causæ, *nego.* Dependet tamquam a pura conditione præsupponenda, ut divina cognitio representet futura conditionata, *concedo.*

Et contradistincta Minore, *neg.* consequ. Licet dependentia generatim imperfectionem importat, ideoque, si in sensu proprio et usitato accipiat, neganda sit in scientia divina respectu objecti sui; nihilominus si sumatur in sensu latissimo et improprio, importante meram habitudinem potentiae ad terminum, circa quem versetur, non implicat imperfectionem, nec est, cur ea deneganda sit præscientiæ divinæ sive absolute sive conditionate futurorum, nam pro

(1) Cfr. Martinez, *Deus sciens*, contr. 4, disp. 4, sect. 1, *Secunda difficultas.*

utrorumque præsentia eadem est ratio. Hujusmodi impropria dependentia tantum abest ab imperfectione, ut e converso sit in Deo infinitæ perfectionis excludentis quamlibet imperfectionem; ea enim provenit ex eo, quod divina scientia non possit versari nisi circa verum nec referre objecta, nisi prout sunt in se; et sic presupponere debet terminum, quem adamussim repræsentet. Si enim sermo sit de cognitione speculativa, in tantum est vera, in quantum conformatur rei repræsentatæ, quæ proinde prius supponenda est, quam idealiter exprimitur per talem cognitionem.

Objic. 5.º Præsentia Dei actualiter est ab æterno; conditionalium vero existentia non est ab æterno, nec etiam unquam erit, sed tantum *esset*, si daretur aliqua hypothesis. Atqui quod non est, nec unquam erit, sed tantum *esset*, non potest determinare ullo modo intellectum, ut in se ipso videatur. Ergo conditionate futura videri in se ipsis nequeunt, neque etiam ullo modo cognosci, nisi actu supponatur in Deo aliquid, puta decretum æternum, quo viso in cognitionem illorum deveniat.

Respondeo, *neg.* Minor. Nam ex eo solum quod aliquid sub aliqua conditione futurum foret, habet jam determinatam veritatem: id quod sufficit, ut jam ab æterno determinet divinam cognitionem, vel potius id sufficit, ut infinitum lumen intellectuale ex sua infinita perfectione determinatum sit, ut illud repræsentet, nec possit non repræsentare. Neque enim, ut aliquid in se ipso cognosci a Deo possit, requirit aliquam entitatem realem actualem, «quia... non concurrat ad illam cognitionem ut principium ejus, sed mere terminando: et ad hoc non requiritur actualis existentia, si alioquin in cognoscente sit sufficiens virtus et principium talis cognitionis» (1). Et ita fit etiam, ut ipsa quoque futura absoluta cognoscantur a Deo in se ipsis ab æterno, atque adeo antequam in se existant.

Instabis 1.º Ex eo quod futura conditionata *forent* in certa hypothesisi, solum licet inferre, quod in casu *quo forent*, deberent cognosci a Deo, non autem quod actu nunc ab

(1) Suarez, *opusc. de scient. futur.*, lib. 2, cap. 7, num. 15. Vide etiam num. 16.

æterno cognoscantur. Unde in hoc est discrimen manifestum inter futura absoluta et conditionata: illa enim propterea determinant de facto æternam Dei prævisionem, quia eorum existentia non est suspensa per conditionem, sed absolute futura est realiter in aliqua differentia temporis (1). Confirmatur. Nam quod non *est* determinatum, sed *esset*, non potest determinare, sed tantum *determinaret*, quia eodem modo determinat scientiam, quo ipsum est determinatum. Sed in se non est *nunc* determinatum conditionate futurum. Ergo *nunc* non determinat scientiam divinam, sed *determinaret*.

Respondeo. Futura conditionata *in casu quo forent*, seu reapse existerent, cognoscerentur a Deo ut *absolute futura*, non vero ut conditionate futura; *nunc* autem cognosci debent tanquam *conditionate futura*, et non ut absolute futura. Ut vero non cognoscantur tanquam conditionate futura, aliud non requiritur, nisi quod in *hypothesi conditionis* futura re *vera essent*. Et ex eo solum quod futura essent, non possunt non cognosci a Deo futura esse, quia si futura essent, habent determinatam veritatem, et consequenter cognoscibilitatem. Videlicet si futura essent, posita conditione *verum* est, quod futura essent; et si verum est, quod futura essent, id est enuntiabile per propositionem aliquam et cognitionem veram. Et declaratur amplius, quia quemadmodum, ut ab æterno Deus videret me scribentem in tempore, non est necesse, ut scriptio mea fuerit ab æterno; sic etiam ut Deus nunc sciat actum conditionate futurum, satis est fuisse futurum, si conditio illa poneretur (2). Discrimen autem, quod in objectione notatur, inter futurum absolutum et conditionatum, solum probat conditionate futurum non posse determinare prævisionem, qua judicetur illud esse absolute futurum, minime vero probat non posse determinare iudicium de futuritione solummodo conditionata (3). Quæ cum ita sint,

(1) Vide apud Ruiz, disp. 75, sect. 2, num. 11.

(2) Cfr. Ruiz de Montoya, disp. 76, sect. 4, num. 21.

(3) Vide Ruiz, *ibid.*, num. 12. Cfr. Martinez, *Deus sciens*, controversia 4, disp. 4, sect. 2, in resp. ad *quartam difficultatem*.

Ad confirmationem respondeo, *distinguendo* Major. Quod non est determinatum, sed *esset*, non determinat scientiam, ut asserat absolute rem de presenti, *conc.*; ut asserat, quod *esset*, si poneretur conditio vel hypothesis, *nego* (1).

Instabis 2.º In tantum futurum conditionatum *haberet*, supposita conditione existentiam in se ipso, in quantum produceretur in virtute decreti divini. Ergo non potest futurum conditionatum videri in se ipso nisi respiciendo decretum, in cuius virtute produceretur.

Respondeo, *dist.* antec.: in quantum produceretur in virtute divini decreti prædeterminantis, *neg.*; indifferentis seu non natura sua infallibiliter inferentis existentiam futuri conditionati, *transcat*. Tum *neg.* consequens, quia etiamsi actu existens supponatur in Deo huiusmodi decretum, nequit esse medium infallibile, ut jam notatum est inter probationes.

Objic. 6.º Deus omnia cognoscit in se ipso, docente S. Thoma (2). Ergo nihil cognoscit extra se ipsum. Atqui si futura conditionata cognosceret Deas in se ipsis, non cognosceret in se ipso, sed extra se ipsum. Ergo.... Ita Nuñez Cabezudo apud Ruiz (3).

Respondeo, *dist.* Major. Deus omnia cognoscit in se ipso tamquam medio *quo* et quasi motivo formali, cognitionem determinante, *conc.*; tamquam in objecto medio ducente in cognitionem aliorum, *subdist.* Omnia sive possibilia sive absolute existentia, *trans.*; conditionate tantum futura, *nego*.

Et *contradist.* Minore, *neg.* conseq. Nam licet circa possibilia mens S. Thomæ sit, quod cognoscantur a Deo in se ipso tamquam in medio (4), et licet futura etiam absoluta ex doctrina ejus non uno ex capite dicantur videri a Deo in se ipso (5), nihilominus etiam hæc videri in se ipsis, multoties traditur ab Aquinate, ut paulo ante probavimus (6): id vero multo magis dicendum est de futuris conditionatis,

(1) Vide P. Nicol. Martinez, *ibid.*, ubi plura, si lubet, require.

(2) Vide 1 p., quæst. 15, art. 3; 1.º *Contr. Gent.*, cap. 66 fin., cap. 68 initio.

(3) *De scientia Dei*, disp. 75, sect. 5, num. 4.

(4) Vide supra, num. 52, pag. 153.

(5) Vide supra, num. 86, pag. 285.

(6) Vide supra, num. 88, pag. 299.

utpote quæ nullum decretum divinum actuale requirunt, ut cognosci queant, quod pariter probatum reliquimus.

Cæterum cum S. Thomas data opera non scripserit de scientia conditionate futurorum, sicut scripsit de cæterorum objectorum scientia, nihil nos cogit existimare, quod S. Doctor etiam conditionate futura comprehensa voluisset, cum docuit Deum omnia in se ipso cognoscere.

Objic. 7.º «Quodlibet objectum aut constituitur verum veritate per se nota, aut vertiate per aliud nota. Sed conditionaliter futurum non est verum veritate per se nota. Ergo veritate per aliud nota. Quapropter cognosci debet in alio, videlicet in divino decreto: et alioqui non erit cognoscibile». Sane «veritates conditionalium non sunt primæ, et ex se ipsis seu ex terminis cognoscibiles; quia termini earum non habent immediatam et intrinsecam connexionem». «Confirmatur...., quia quam connexionem habent res in se ipsis, eandem servare debent in cognitione divina» (1).

Respondeo. «Conditionaliter futurum non est verum veritate per se nota, prout per se notum significat prima principia, quorum termini necessario et immediate ununtur, ideoque nullo modo possunt a priori probari. Nec est per se notum quasi objectum formale, quod ratione sui cognoscitur, et ratione cujus cognoscuntur omnia objecta materialia. Nihilominus idem conditionaliter futurum est per se notum quodammodo in ratione materialis objecti, quatenus ejus realis existentia et veritas conditionaliter futura præsupponitur, ut in se ipsa præsentialiter cognoscatur, simul etiam cognoscendo divinam et humanam voluntatem, a quibus libere causarentur» (2). Et explicari res potest exemplo visionis nostræ, per quam videmus sine medio facta, quæ nequeunt dici enuntiabilia immediata vel veritates per se notæ (3).

Ad confirmationem respondeo. «Quam connexionem res habent in se ipsis, eandem servare debent in cognitione divina quantum ad hoc, quod Deus judicet illam, et non aliam

(1) Apud Ruiz, *op. cit.*, disp. 75, sect. 5, num. 8.

(2) Ruiz, *ibid.*, num. 9.

(3) *Cir. Legic. Major.*, num. 191, pag. 762 seqq.

connexionem in rebus esse. De cætero longe diversam connexionem res habent in cognitione divina *quantum ad modum cognitionis.* Quamvis enim funus ab igne procedat ut a causa, cognitio fumi non procedit a cognitione ignis ut a causa, nec in Deo nec in nobis. Nec hominis cognitio componitur ex cognitione corporis et cognitione animi tamquam ex materia et forma, licet homo his partibus componatur; nec cognitio accidentis inhæret ut subjecto cognitioni substantiæ. Quapropter ut Deus omnia futura, sive absoluta sive conditionata, cognoscat, frustra quæritur causæ cognitio, in qua cognoscatur effectus, cum per se ipsum immediate cognosci valeat, maxime cum nulla sit causa determinata sufficienter, ut ea possit effectus certo cognoscere (1).

Objic. 8.º Admissa scientia conditionatorum in se ipsi independenter a divino decreto, quod actu existat in Deo, α) læditur, vel imminuitur divina omnipotentia et universalissima causalitas Dei, qui, teste Apostolo, *operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ* (2); β) læditur summa ejus libertas; γ) læditur summa ejus providentia, quæ independentes esse debet ab omni alio extra se; δ) læditur supremum Dei dominium supra creaturas, in quocumque statu considerentur. Ergo rejicienda est scientia media.

Prob. antec. quoad α) et β). Nam supponamus Deum independenter vel antecedenter ad omne decretum suum videre, quod Petrus constitutus in atrio Pontificis in certis adjunctis, timeret, ac negaret Christum, vel quod David si tali die maneret Cæilæ, traderetur a Ceilitis. Quæro, num Deus, stante hujusmodi visione, possit velle oppositum, vel non possit. Si possit velle oppositum, prædicta scientia jam non esset infallibilis antequam consuleret, utrum sua voluntas in ea hypothesi esset volitura; si enim hæc vellet oppositum, nempe quod Petrus non timeret, nec negaret Christum, vel quod David non traderetur Ceilitis, id obtinisset cum sit omnipotens, et consequenter scientia divina de lapsu Petri ac de traditione Davidis falsificaretur. Si vero stante illa visione conditionatorum, Deus non posset velle oppositum,

(1) Ruiz, *ibid.*, num. 10.

(2) *Ephes.* cap. 1, vers. 11.

divina potentia libertasque voluntatis imminuta manifeste manet. Tunc enim Deus nec velle nec efficere poterit id, quod ipsa creata voluntas potest velle atque efficere. Nam sicut Petrus in ea hypothesi libere erat peccaturus, ita potuisset non peccare, nec porro peccasset, si voluisset.

Prob. antec. quoad γ). Providentia etiam divina imminuitur in eadem sententia, quia determinationes libere pro statu conditionato panitus subtrahuntur a jurisdictione Dei.

Et hinc patet ultimum δ) de dominio Dei, quod valde restrictum apparet. Ita Joannes a S. Thoma (1).

Respondeo, *neg.* prorsus antecedens quoad omnia quatuor membra.

Ad probationem α) et β) primi et secundi membri, respondeo *concedendo* Majorem, sed eligo primum membrum, nempe stante scientia conditionata, potest Deus velle oppositum voluntate efficaci. Tum *neg.* Minor. quoad primum membrum.

Nempe in nostra sententia, futuri contingentis scientia præsupponit conditionate decretum divinum concurrendi conferendo omnia, quæ necessaria forent ad existentiam illius futuri ex parte Dei, posita conditione. Nisi enim supponatur, quod Deus non negaret concursum suum Petro, ut in atrio Cæilæ timore perterritus Magistrum suum abnegaret, non posset dari etiam conditionate talis abnegatio, ut patet. Jam vero stante hujusmodi cognitione Petri Christum abnegantis, potuit procul dubio Deus non velle tale peccatum, et sic impedisset illud; sicut in simili casu, stante conditionata visione traditionis Davidis factæ a Ceilitis, non voluit illam, sed impedivit, faciendo ut David fugeret ex illa urbe. An vero dices in hac hypothesi scientiam conditionatam falsificari? Minime sane. Nam posita hujusmodi voluntate contraria Dei, quid tandem fiet? Nihil profecto aliud, nisi quod illud, quod conditionate *fulurum erat*, absolute non sit, ut apparet in exemplo Davidis, qui *re vera traditus non fuit* a Ceilitis, quia Deus non voluit, ut traderetur. Licet autem David *de facto traditus non fuit*, semper remanet *vetum*, quod

(1) *Curs. Theolog.*, tom. 1, disp. 10, art. 4, *Inconvenientia alia...*

traditus fuisset, si Ceilæ remansisset, et hoc solum est objectum scientiæ illius conditionatæ.

Dices fortasse, te non loqui de voluntate contraria Dei, per quam de facto impediretur futuritio absoluta conditionati, sed de voluntate contraria, qua impediretur ipsa *futuritio conditionata*, quæ per divinam præscientiam antecederet ad decretum absolutum in sententia nostra videtur.—Respondet. Si hæc est vis argumentationis factæ, dicam, Deum non posse hujusmodi voluntatem contrariam habere. Et ratio est, quia tunc Deus haberet duas voluntates contrarias. Si ante scientiam conditionatam supponitur Deus habere conditionate voluntatem concurrenti et ponendi omnia, quæ ex parte sua necessaria sunt, ut actus aliquis a creata voluntate fieret, v. g. ut Petrus negaret Christum in atrio Pontificis, quomodo, stante tali voluntate, est possibilis in Deo voluntas efficax opposita, voluntas nempe, ex qua impediretur conditionata futuritio negationis Petri? Voluntas permittendi negationem concurrenti ad ipsam cum Petro et voluntas impediendi negationem, pugnant inter se in quocumque statu, sive in absoluto sive in conditionato.

Neque vero inde sequitur coarctari divinam libertatem aut omnipotentiam, ut adversarius colligebat, nisi dicamus libertatem atque omnipotentiam Dei extendi ad volendum et faciendum pugnantia. Quod ut melius videas, retorqueo argumentum in ipsum adversarium hoc modo: Quoniam futura conditionata, in ejus sententia, nec sunt, nec cognosci possunt nisi in decreto Dei subjective absoluto et objective conditionata; quero ab ipso, num stante in Deo scientia conditionata, v. g. negationis Petri, possit Deus oppositum velle, vel non. Si potest, falsificatur divina scientia: si non potest, coarctatur libertas Dei. Quid, quæso, aliud respondebit huic argumento, nisi quod Deus non possit velle oppositum, quia supponitur habere decretum prædeterminandi Petrum ad negationem, ac proinde istæ duæ volitiones in Deo pugnent inter se? Idem ergo nos etiam respondemus, supposita in Deo voluntate conditionata concurrenti cum creata voluntate.

Ad illud vero, quod in fine probationis opponebatur, quod absurdum sit, Deo integrum non esse velle ac facere id,

quod creata voluntas ex sua libertate potest velle ac facere; jam superius respondimus, *negando*. Supposito enim, quod Deus ab æterno decrevit permittere creaturæ, ut utatur dominio suo, eligendo quidquid voluerit, et constituere illam in talibus adjunctis, in quibus illa libere vellet eligere malum, in sensu composito talis decreti, quo permittitur hic et nunc eligere malum, jam Deus ligatam habet suam voluntatem, non quidem ex impotentia vel imperfectione, sed ex perfectione suæ immutabilitatis.

Jam ad probationem γ) antecedentis, respondeo *negando* suppositum, quod providentia Dei sit de futuris in statu conditionato existentibus; nam providentia respicit ea, quæ actu aliquando existent. Itaque contingentiæ conditionate futura non subjacent, prout talia, actuali providentiæ divinæ, sed tamen serviunt eidem maximo opere, ut ostendimus in probationibus. Subjacerent autem omnino, si a statu conditionatæ futuritionis transirent in statum futuritionis absolutæ per voluntatem Dei. Cæterum non est inconveniens conditionate futura non subjacere actuali providentiæ Dei, sicut non est inconveniens pure possibilis eidem providentiæ non subjacere.

Ad probationem δ) respondeo pariter *negando*, ut patet abunde ex dictis.

Objic. 9.º In sententia scientiæ mediæ, nequit explicari, quomodo effermetur objectum illud conditionatum, ad quod talis scientia terminetur. Nam in ea sententia, ut jam apparet ex dictis, «Deus cognoscit, quod Petrus faciet hoc, si in tali occasione ponatur, et similiter si habuerit concursum Dei, ita quod Deus non suspendat illum. Posito autem concursu ex parte conditionis, objectum redditur necessarium, pertinetque ad scientiam simpliciter intelligentiæ; si enim ponatur concursus Dei, est omnino veritatis necessariæ, quod talis effectus fiat. Si vero concursus Dei non ponitur pro conditione, non potest Deus videre effectum futurum, si enim concursum suspendat, nihil fiet». Ita M. Joannes a S. Thoma (1).

(1) *Curs. Theolog.*, tom. 1, disp. 20, art. 4 vers. lin., *Specialis difficultas*...

«Hæc difficultas, pergit idem Auctor *mordet acriter defensores scientiæ mediæ*. Et dividuntur: quidam docent, objectum scientiæ mediæ formari ex ipso actu vel effectu sub conditione posito et ex concursu Dei indifferenti ad unam partem et ad oppositum, ad consensum vel ad dissensum, et consequenter ex decreto indifferenti offerendi utrumque concursum: alii vero formari ex concursu Dei jam determinato, v. g. pro consensu determinate, vel pro dissensu determinate, et ex decreto dandi talem determinatum concursum. Et primi putant sine indifferenti concursu destrui objectum scientiæ mediæ...; secundi vero putant, stante indifferenti concursu ex parte conditionis requisitæ, non poni infallibilitatem in scientia mediæ...» (1).

Respondeo facile cum P. Nicolao Martinez, *negando* assert. Ad probationem, *dist.* primum membrum Minoris. Posito concursu Dei in actu primo ex parte conditionis, objectum conditionatum redditur necessarium, *nego*; posito concursu Dei in actu secundo ex parte conditionis, *conc.* *Nego* alterum membrum Minoris, quod nempe si concursus Dei non ponitur ex parte conditionis, non potest Deus videre effectum futurum.

Ratio vero adjuncta nihil evincit, quia quamquam verum est, quod, suspendente Deo concursum, nihil fiet; nihilominus Deus etiam videt per scientiam mediæ, utrum, posita conditione, ipse negaturus esset concursum, necne, ut tenet longe communior nostrorum sententia.

Rem totam sic dilucide explicat P. Nicolaus Martinez: «Suppono nomen hoc, *concursum Dei*, significare tum concursum Dei in actu primo, tum concursum Dei in actu secundo. Concursum Dei in actu primo est decretum seu voluntas seu actus Dei offerens voluntati indifferenti concursum suum in actu secundo, determinandum ab ipsa voluntate ad bonum vel ad malum, prout libuerit eligere. Concursus in actu secundo est ipsa causalitas actioque Dei identificata cum actione voluntatis eligentis bonum, aut causalitas actioque Dei identificata cum actione ejusdem voluntatis eligentis malum. Hinc constat concursum Dei in

(1) Magister Joannes a S. Thoma, *ibid.*

actu primo non inferre potius actum bonum, quam malum, consensum, quam dissensum nostræ voluntatis, quia talis concursus in actu primo est indifferens ex se, et determinandus in actu secundo a voluntate. Concursus vero in actu secundo non est indifferens ad bonum actum et ad malum, ad dissensum et consensum; sed qui est, et deservit in actu secundo ad malum, non potest deservire ad bonum, et qui ad bonum, non potest deservire ad malum. Posita hac distinctione concursus in actu primo et in actu secundo, alterius quidem indifferentis ad bonum et malum, alterius determinati ad bonum vel determinati ad malum;

«Tripliciter potest considerari et exponi hypothesis et objectum scientiæ mediæ. Primus indubitanter rejicitur ab omnibus nostris Doctoribus defendentibus scientiam mediæ, nullo excepto. Secundus modus indubitanter recipitur ab omnibus iisdem, nullo excepto. Tertius modus ab aliquibus ex nostris non admittitur, sed ab aliis magis communiter admittitur, quibus nos assentimur.

«Primus modus est, si concursus Dei in actu secundo ad actum bonum vel ad actum malum ponatur ex parte hypothesis: et hic modus rejicitur uno ore ab omnibus ab objecto scientiæ mediæ; non quia conditionalis non sit vera determinate, sed quia necessario vera. Nam ex hypothesi includente concursum in actu secundo, infallibiliter ac necessario et essentialiter infertur futurum actum bonum. v. g. *Si Deus curruat in actu secundo ad consensum cum voluntate creata Petri, Petrus consentiet*. Hujusmodi autem conditionales necessariæ veritatis, et non contingentis et liberæ, pertinent procul dubio ad scientiam simplicis intelligentiæ; ideoque cognoscuntur a Deo ante omne decretum liberum, tam in nostra, quam in adversariorum sententia, quibuscum de his conditionalibus numquam fuit, et ut spero, nunquam erit disputatio.

«Secundus modus est, si ex parte hypothesis involvatur concursus Dei in actu primo cum cæteris prærequisitis constituentibus actum primum proximum libertatis create, qui apud nos debet esse indifferens ad utrumque et compossibilis cum utroque extremo contradictionis: v. g. *Si vocavero Petrum, et illi exhibuero per decretum indifferens meum concursum,*

ipse consentiet. Et hic modus componendi hypothesin ab omnibus nostris Auctoribus defendentibus scientiam mediam admittitur, quem explicuit P. Vazquez citatus ab adversario in eodem loco, quem citat, ut necesse sit dicere noluisse intelligere, ut impugnaret. Quando enim Vazquez ait, hanc conditionalem: *Si vocavero Petrum, et cum illo concurrero, ipse consentiet*, pertinere ad scientiam mediam, per illud verbum: *concurrero*, intelligit concursum in actu primo expresse; sic enim immediate dixerat: «*Nilominus dicendum est, ita Deum certo cognoscere futura sub conditione, ut etiam sub conditione intelligatur Dei decretum de concurrente cum arbitrio*». Hæc Vazquez (1). Decretum autem concurrenti non est concursus in actu secundo, sed concursus in actu primo. Nec propterea dicimus, ut imaginatur prædictus auctor, per illum actum scientiæ mediæ a Deo non videri concursum in actu secundo determinatum. Videt quidem, sed non est idem videri, ac importari ex parte hypothesis. Nam ipse actus voluntatis consentientis videtur, et non importatur ex parte hypothesis. Uterque ergo concursus importatur, concursus in actu primo ex parte hypothesis, concursus in actu secundo ex parte conditionati. Ille est indifferens ad bonum et malum, hic determinatus, quia est ipse actus secundus, qui fieret a voluntate. Quid clarius dici potest?...

«Tertius modus est, si ex parte hypothesis importetur vocatio v. g., sed non importetur decretum Dei de concurrente. Et hic modus ab aliquibus admittitur ex nostris, ab aliis non admittitur. Qui negant Deum cognoscere per scientiam mediam suos actus liberos [scientia media reflexa (2)], negant etiam Deum cognoscere, an, posita vocatione,

(1) In 1.^{am} p., disp. 67, cap. 4, num. 22.

(2) Scientia media dividitur «in directam et reflexam»: quarum prima circa conditionata creaturis immediate libera, secunda vero circa conditionata Deo immediate libera versatur. Hinc per scientiam mediam directam cognoscit Deus, quid sua libertate creatura operaretur, si ipse eam in talibus vel talibus rerum adjunctis hoc vel illo auxilio instructam per suum decretum constitueret: per scientiam vero mediam reflexam videt, quid ipse sua libertate decerneret, si creatura aliqua his vel illis auxiliis ad agendum excitata et adjuva in determinatis rerum adjunctis sua propria libertate ageret. Scientiam

ipse ponet concursum suum in actu primo indifferentem, quia concursus hic est actus solius voluntatis divinæ. Qui vero concedunt tam Deum nostros, quam suos actus cognoscere ut conditionate exituros per scientiam mediam, concedunt etiam Deum cognoscere, an, posita vocatione, ipse obtulisset suum concursum oblatione indifferenti. His auctoribus nos assentimur, qui sunt fere omnes defensores scientiæ mediæ, paucis exceptis; et ideo cum communissima sententia dicimus Deum cognoscere, an, posita vocatione, ipse ex parte sua habuisset decretum oblativum concursus. Et si videt se illum habiturum, videt etiam, an voluntas illo esset usura determinando se ad bonum an ad oppositum: et utrumque videt per scientiam mediam. Si autem videt se non habiturum tale decretum, videt etiam voluntatem caritativam libertate ad utrumque extremum. Et in hoc sensu locutus est P. Arrubal (1), quem citat adversarius, explicans modum duplicem conditionalium, alterum, in quo ex parte hypothesis importatur vocatio et voluntas Dei de concurrente; alterum, in quo ex parte conditionati importatur sola vocatio, et ex parte conditionati tum voluntas Dei indifferenter offerens concursum, tum consensensus creaturæ» (2).

mediam directam ut monstrum horrendum ingensque oppugnant Banneziani, prædeterminationum physicarum ardentissimi assertores; unanimi autem consensu defendunt Congruistæ, iuxta quos verum ac reale monstrum est prædeterminatio physica humane libertatis eversiva. Scientia media reflexa displicet, præter Thomistas, aliquibus e Nostris cum Molina (in 1. p., quæst. 14, art. 13, disp. 17, et Concord. quæst. 14, art. 13, disp. 50) qui et libertati Dei adversam putat, et ex eo etiam capite repugnare docet, quod non se Deus supercomprehendat, sed simpliciter comprehendat. Suarezius tamen (lib. 2, de scient. conting. cap. 8), Vazquez, (in 1. p., disp. 67), et nostri generatim eam tuerentur. Mendive, *De Deo uno*, num. 208, pag. 134, 325. Verum de scientia reflexa non est nostrum hic disputare: videri possunt Theologi nostri.

(1) Disp. 47, cap. 3, num. 8.

(2) Martinez (*Deus sciens*, contr. 4, disp. 4, sect. 2, in respons. ad quintam difficultatem). Cfr. Viva (*De Deo*, disp. 3, quæst. 6, in resp. ad Confirmat. Object. 4.um) cum Haunoldo et Mauri ibi citatis.

Vide ergo, quam parum *mordeat* nos difficultas illa specialis M. Joannis a S. Thoma, quamque falso imputentur auctoribus nostris doctrinæ ac discordiæ imaginariæ (1).

Objc. 10.º Futura conditionata cognosci nequeunt, nisi habeant determinatum *esse*. Atqui determinatum *esse* non possunt habere nisi in virtute alicujus decreti divini. Ergo...

Respondéo, *conc.* Major., *dist.* Minor. Futura contingentia nequeunt habere *esse* determinatum nisi in virtute decreti divini, quod actu absolute ex parte Dei debeat existere, *neg.*; quod existeret, si daretur conditio, *concedo*. Nam sicut per adversarios licet conditionate futurum non existeret nisi per operationem voluntatis ac præmotionem physicam, non est necesse, ut jam nunc existat voluntas et præmotio physica, unde tale futurum existeret, sed sufficit, ut data conditione, existeret etiam voluntas et præmotio; ita per nos, ut conditionatum *esse* determinatum habeat, non requiritur actu esse decretum divinum.

Objc. 11.º Scientia media dicitur talis inter scientiam simplicis intelligentiæ ac visionis. Atqui inter has duas nequit dari ulla media. Ergo omnis scientia adæquate dividitur in duo illa membra. Nam scientia simplicis intelligentiæ respicit possibilis, visionis autem scientia respicit existentia. Atqui inter possibile et existens nihil datur medium. Ergo...

Respondéo 1.º Quæstionem hanc esse de puro nomine, cum tota huc revocetur, utrum scientia conditionatorum revocanda sit ad scientiam simplicis intelligentiæ vel visionis, vel sit alia diversa; manifestum autem est, quidquid hæc in controversia dicatur, posse firmam remanere doctrinam de existentia scientiæ conditionatorum.

Respondéo 2.º, *conc.* Major., *neg.* Minor. Ad probationem, *conc.* Major., *dist.* Minor. Inter possibile et existens sive absolute sive conditionate non datur medium, *conc.*; inter possibile et absolute existens non datur medium, *subdist.*; quoad ipsum *esse* reale, *conc.*; quod cognoscibilitatem, *nego*. Nam licet in rerum natura omne ens aut actu existit in aliqua temporis differentia, aut est pure possibile,

(1) Alias difficultates theologicas, quas fuse urget idem Joannes a S. Thoma, dissipat Martínez in citata contr. 4. disp. 4. sect. 3 seqq.

certum est, quod res non solum sunt cognoscibiles secundum *esse* pure possibile, et secundum *esse*, quod actu erit aliquando, sed etiam secundum *esse*, quod, licet non erit absolute, foret tamen, si poneretur aliqua conditio. Et hæc vocantur claritatis ac distinctionis gratia futura conditionata.

Instabis 1.º Inter contradictoria non datur medium. Atqui scientia naturalis et libera proprietatibus gaudet contradictoriis. Ergo inter scientiam Dei necessariam et liberam non datur alia media.

Respondéo, *conc.* Major., *dist.* Minor. Si nomine scientiæ liberæ comprehendatur illa, quæ determinatur ad enuntiabilia, quæ potuerunt aliter esse per quancumque potentiam, sive divinam, sive creatam, *conc.*; si scientia libera non tanta amplitudine sumatur, *nego*. Nam illam summam amplitudinem scientiæ liberæ jure partiri possumus in duas, alteram limitatam ad objecta, quæ voluntas creata de facto poterit impedire in aliqua differentia temporis, et de facto libere producet, quæ proinde non solum creatæ voluntati, sed etiam Deo sunt liberæ; et hanc dicimus esse scientiam visionis stricte sumptam, inter quam et scientiam naturalem mediatur alia pars scientiæ liberæ respicientis ea tantum objecta, quæ voluntas de facto nunquam producet, nec de facto poterit impedire, sed produceret et posset impedire, si talis conditio poneretur, licet Deus non posset impedire sub eadem conditione: quæ scientia nullo modo est libera Deo, sed tantum arbitrio creato libera est, non propter id quod libere faciet, sed propter id quod libere faceret.

Instabis 2.º Scientia Dei vel antecedit omnem liberam determinationem Dei, vel subsequitur: et iterum inter hæc duo non datur tertium. Si primum, est necessaria; sin alterum, visionis. Ergo...

Respondéo, *conc.* Major., et *dist.* Minor. quoad 1.um membrum. Si scientia Dei antecedit omnem liberam determinationem, quæ vel actu existat et absolute ex parte Dei, vel quæ licet actu non existat, existeret tamen in aliqua hypothesis, est necessaria, *conc.*; si scientia Dei antecedit quidem liberam determinationem, quæ actu sit, sed tamen præsupponit liberam determinationem, quæ foret in aliqua hypothesis, *nego*. Distinguo etiam 2.um membrum Minoris: si scientia

Dei subsequitur liberam determinationem, quæ actu sit in Deo, *conc.*; quæ actu non sit, sed foret in aliqua hypothesi, *nego*. Et *nego* conseq.

Instabis 3.º Omnis notitia vel est intuitiva vel abstractiva: nec datur tertium genus intermediæ scientiæ. Atqui omnis abstractiva est simplicis intelligentiæ et omnis intuitiva visionis. Ergo....

Respondeo, *dist.* Major. Si nomine abstractivæ notitiæ sumatur scientia respiciens res, non prout actu existentes, sed solum prout capaces existentiae, ac nomine intuitivæ generatim scientia omnis respiciens res, prout actu existentes, sive absolute sive conditionate, *conc.*; si nomine notitiæ abstractivæ intelligatur illa, quæ considerat res prout possibles, intuitivæ autem nomine illa, quæ considerat res, prout absolute existentes pro aliqua temporis differentia, *nego*. *Transseat* Minor, et *nego* conseq. (1)

Objic. 12.º Scientia media dicitur esse libera ex parte voluntatis creatæ, ac necessaria ex parte Dei. Atqui hoc absurdum penitus videtur. Nam α) omnis creata libertas participatur a libertate Dei. Ergo quod non est liberum Deo, non est liberum creaturæ. β) «Ex terminis videtur absurdum, aliquid contingens et creatum non esse sub libera potestate Dei. Ergo absurdum erit concedere, quod Deus non posset efficere, ut voluntas creata non esset volitura illud, quod præsit esse volituram». γ) «Inde sequeretur omnes volitiones creatas fortuito et casualiter evenire comparatione divinæ providentiæ» (2).

Respondeo, *neg.* Minor.

Ad probationem α), *dist.* antec.: omnis creata libertas participatur ab increata libertate, quatenus creatura ex libera voluntate Dei, habet omnia, quæ requiruntur, ut libere possit velle, ac porro velit, *conc.*; quatenus etiam hisce omnibus ex parte Dei præsuppositis, æque liberum sit Deo ac creaturæ operatio hujus in omnibus adjunctis, *nego*.

Et sub hac explicatione *nego* conseq. Non potest dari libertas creata, nisi a Deo creetur potentia libera, et a Deo

(1) Vide de his Ruiz, disp. 76, sect. 3.

(2) Apud Ruiz, disp. 76, sect. 4, num. 3.

etiam tamquam a causa prima et principali actus liber creaturæ procedat. Cum hoc tamen bene stat, quod, posito Deum creavisse me, ac præparasse omnia, quibus egerem ad scribendum, ac decrevisse etiam ab æterno concurrere mecum, relinquendo nempe scriptionem arbitrio meo; si ego, vellem scribere, jam non esset integrum Deo in sensu composito horum omnium, ut ego non scriberem, quia, hisce omnibus præsuppositis, jam nequiret impedire scriptionem meam, nisi in virtute novi alicujus decreti contrarii præcedentibus. Et nihilominus ego etiam in sensu composito horum omnium libere adhuc scriberem, et possem impedire scriptionem meam.

Ad probationem β), *dist.* antec. Ex terminis absurdum videtur, aliquid contingens et creatum non esse sub libera potestate Dei, absolute et nulla facta suppositione, *conc.*; facta suppositione, quod Deus libere voluerit talia auxilia, tales circumstantias concursumque præbere, quibus in potestate voluntatis creatæ relinqueret electionem ac determinationem, *nego*. «Id enim absurdum non est, sed opus proprium infinitæ sapientiæ atque potentiæ producentis liberum arbitrium ad sui imaginem.» Sic etiam in visione absolute æterna, quam Deus habet hujus scriptionis meæ, idem apparet in omnium sententiæ; nam suppositis omnibus illis, quæ requiruntur, ut ego sim in actu primo proximo constitutus ad libere scribendum, Deus non potest efficere, ut ego non scribam, quamdiu volo scribere, et nihilominus possum ego non scribere in illo priori.

Ad probationem γ), *nego* assertum (1).

Objic. 13.º Scientia media prorsus novam doctrinam continet, antiquitati incognitam, ut ipsemet Molina fateatur (2) et Vazquez (3). Atqui novitatis vitium caute fugiendum est, potissimum in re adeo connexa cum sacrosancta Fide. Ergo... Novitatem scientiæ mediæ agnovit etiam P. Claudius Tiphanius

Accusatio novitatis adversus mediam scientiam jactata

(1) Vide hæc et plura alia apud Ruiz, disp. 76, sect. 4, num. 4 seqq.

(2) Vide *Concord.*, quest. 23, art. 4, et 5, disp. 1, membro ultimo in fine *Longior fui*...

(3) In 1.^{am} p., disp. 67, cap. 4, num. 27.

e Societate Jesu, cum scripsit enullum alium Theologum ante Molinam, ne per somnium quidem, de scientia media cogitasse, nec eam ullibi supposuisse vel adhibuisse ad ullam sive Scripturæ sive Theologiæ Scholasticæ difficultatem expendendam» (1).

dissipatur.

Respondeo 1.º Retorqueo argumentum contra sententiam PP. Prædicatorum in hac materia. Quis enim inter Sanctos PP. et Doctores Ecclesiæ vel inter Scholasticos docuit cognitionem conditionatorum in decretis subjective absolutis et objective conditionatis ante M. Didacum Alvarez vel M. Zumel? Si ergo nova est scientia media, nova est etiam minimeque in antiquitate fundata doctrina adversariorum.

Respondeo 2.º dist. Major. Scientia media continet novam simpliciter doctrinam, id est, novam quoad ipsam substantiam et principia doctrinæ, *neg.*; novam secundum quid, nempe secundum nomen et expressiorem ac ordinatam declarationem eorum, quæ jam in antiquitate virtualiter simpliciterque continebantur, *concedo*.

Et *contradist.* Minore, *nego* conseq. Duplex apprimè notanda et distinguenda est novitas; altera respicit substantiam, altera doctrinæ accidentia. Prima in eo consistit, quod doctrina aliqua nec implicite contineatur in sacris litteris vel Traditione vel in libris antiquorum Scholasticorum. Talis est novitas in hæresibus, et generatim in omnibus doctrinis, quæ dogmatibus Ecclesiæ repugnant, quas propterea et *prophanas novitates* vocat, et fugiendas docet Apostolus (2). A qua novitate non satis recedunt, quæ non possunt sufficienter probari, nec per validam rationem ex antiquitate derivari. Et hujusmodi novitas Catholicis optimo jure suspecta semper fuit periculosa et fugienda: eamque solebant Patres objicere contra nascentes hæreses (3). Altera novitas respicit vel solum nomen, qualis fuit novitas vocis *omousion* inducta a Patribus Nicænis, vel formulæ, *qui ex Patre Filioque procedit*, additæ Nicæno Symbolo, vel evolutionem et expressam

(1) *Libr. de Ordine deque Priori et Posteriori*, cap. 25.

(2) *Timoth.*, cap. 6, vers. 20.

(3) Vide apud Ruiz, *de scientia Dei*, disp. 60, num. 1 seqq.

declarationem eorum, quæ implicite et in semine continentur in antiquis dogmatibus ac doctrina, licet vel expressa ejus mentio saltem eo ordine ac modo nullibi reperitur in antiquitate. Has novitates, quando rationabili causa inducuntur, non esse reprehendas docent diserte Patres (1), immo necessarias esse posse persuadet historia præteritorum seculorum, in quibus pro temporum necessitate non pauca in particulari et expresse credenda proposita fuere ab Ecclesia Catholica, quæ prius solum implicite continebantur in sacro Fidei deposito. Sufficiat unum meminisse dogma Immaculatæ Deiparæ Conceptionis.

Jam scientia media nullam habet doctrinæ novitatem quoad substantiam. In primis enim quantum attinet ad cognitionem infallibilem futurorum conditionatorum, quod est primum elementum illius, jam supra monuimus, eam esse doctrinam communissimam in antiquitate, et expresse contineri in Sacris Litteris ac Patribus ostendunt fuse Theologi nostri. Quod vero hæc futura conditionata Deus non videat in suis decretis subjective absolutis, patet primo, quia silet antiquitas universa de hujusmodi decretis. Fuerunt quidem nonnulli, ut suo loco notavimus, qui decreta divina assignarent pro medio cognoscendi contingentia absolute futura, sed pro conditionate futuris nullus, quem ego sciam, allegatur anterior sæculo decimo sexto inclinante, qui tale cognitionis medium proponeret. Deinde, quoniam decreta illa, si non sunt prædeterminantia, nequeunt esse medium infallibile, si vero sunt prædeterminantia, videntur penitus excindere creatam libertatem, et facere etiam Deum auctorem peccati, ut mox, Deo favente probabimus; jure concluditur prædicta decreta novam continere doctrinam, quæ non satis apparet, quomodo coherere possit cum certissimis Fidei dogmatis. Hinc eodem jure colligitur futura conditionata non posse cognosci nisi in se ipsis, modo exposito, neque, enim exclusis decretis, aliud satis aptum medium excogitari adhuc potuit. Id quod confirmatur etiam ex affinitate cum futurorum absolutorum cognitione, quæ, docente diserte Angelico Doctore aliisque bene multis, videntur a Deo in se ipsis.

(1) Quos vide apud Ruiz, *ibid.*, disp. 60, num. 7 seqq.

Quæ cum ita sint, etiam hoc alterum caput doctrinæ scientiæ mediæ, sin minus explicite, virtualiter certe atque implicite in antiquitate continetur, quandoquidem necessarium prorsus videtur ad conciliandam certitudinem divinæ scientiæ cum creata libertate. Quomodo erit contra sacram et antiquitatis doctrinam, quoad substantiam, ille modus scientiæ, qui dogmata Fidei egregie declarat, atque ab omnibus, sive veterum sive recentium hæreticorum telis protegit?

Denique idem dicendum est de usu scientiæ mediæ ad exponenda dogmata divinæ providentiæ, prædestinationis atque efficacis gratiæ. Nihil ergo novi quoad substantiam doctrinæ inest in scientia mediæ.

At Molina et nostri auctores questionem de scientia conditionata, nunquam antea peculiari disputatione discussam, pertractarunt, expeditis singillatim ejusdem difficultatis. Tum doctrinam de scientia mediæ, firmissimo argumentorum robore stabilitam, ad dogmata providentiæ, prædestinationis, gratiæ efficacis libertatisque enucleanda adhibentes, tale systema composuerunt, quo et veritates abstrusissimæ, quantum assequi licuit humano ingenio, illustrarentur, et dogmata quæ pugnare inter se videri possunt, in concordiam redigerentur, ac demum novatorum pestiferi errores, qui plurimorum mentes invaserant, penitus profligarentur. Et basi ac fundamento hujus integri systematis nomen fecerunt scientiæ mediæ, probe scientes, quod *licet cuiuscunque rei cognita, quæ nullum habeat usitatum nomen, quodlibet nomen imponere*, ut scribit S. Augustinus (1); cum potissimum non desint probabilissimæ rationes, quas superius proposuimus, ad illud nomen imponendum scientiæ conditionatorum. Tota ergo novitas ab auctoribus nostris invecata pure accidentalis est minimeque reprehendenda. Si enim non licet in Theologia doctrinam aut certam aut solidissime fundatam assumere ad aliorum dogmatum illustrationem, interdicendus penitus erit usus systematum in sacra disciplina, immo delenda est universa Scholastica Theologia (2).

(1) Lib. *Octoginta quinque Questionum*, quæst. 46, sub initium.

(2) Plura de his apud P. Ruiz de Montoya, *De scient. Dei*, disp. 60, et disp. 76, sect. 6.

Et in hoc sensu scripsit Vazquez antiquos Scholasticos nihil omnino disputasse, aut meminisse hujus scientiæ mediæ (1), quia, ut ipsemet paulo ante dixerat (2), ex professo non tractarunt hanc controversiam, ideoque noluit eorum auctoritate nostram doctrinam confirmare, contentus *manifestis et Scripturæ et Patrum testimoniis et perspicua ratione* (3).

Idemque manifeste ostendit Molina, cum scripsit suam rationem conciliandi libertatem arbitrii cum divina prædestinatione a nemine, quem ipse viderit, prius traditam esse (4), nempe tam expresse et enucleate. Sic enim in alio opere loquitur: «Auctores..., cum quibus disputamus..., inde rejiciendam censent mediæ scientiam, quod tam facile ac dilucide ex eo capite omnia consentiunt, cum tamen SS. Patres tantopere in illis conciliandis laboraverint, semperque exactam libertatis arbitrii cum illis quatuor (præscientia, providentia, prædestinatione ac reprobatione) et cum divina gratia conciliationem, tamquam unum et difficillimis existimaverint. At profecto cum verum vero consonet, a falso autem cito discrepet verum; quod tam facile ac perspicue illa quatuor ex capite præscientiæ mediæ cum arbitrii libertate cohæreant, signum est manifestum nos integram legitimamque rationem conciliandi ea omnia tradidisse. Quod si a Fidei dogmatibus, a SS. Patrum Doctorumque catholicorum intento aut ab eorundem indubitatis sententiis, vel tantillum in nostra hac via ea omnia conciliandi discreparemus, jure sane suspecta haberi posset. Cæterum quod in labores eorum introeuntes totque concertationibus et egregiis aliorum auctis atque inventis illustrati, dilucidius aliquantulum radicem attingerimus, unde hæc omnia consentiant, et difficultates omnes facile enodentur, atque a tringinta annis (5) in privatis et publicis disputationibus, a viginti vero in nostris ad *Primam partem* commentariis eam sub nomine scientiæ

(1) In 1.^{am} p., disp. 67, cap. 4, num. 27.

(2) *Ibid.*, num. 10, in fin. cap. 2. Cfr. cap. 1, initium.

(3) *Ibid.*, cap. 2, num. 10.

(4) In *Concord.*, quæst. 23, art. 4 et 5, membr. ultim. in fine.

(5) Edita sunt hæc typis Conchæ anno 1592.